

Milieudienst Groningen zet in op **energiebesparing** bij **47 supermarkten**

Energiebesparende maatregelen voor supermarkten zijn niet nieuw. In de afgelopen jaren liepen er diverse trajecten om onder andere dagafdekking van verticale koelmeubelen af te dwingen. De Milieudienst Groningen lanceerde onlangs een nieuw initiatief op dit vlak.

In de Albert Heijn aan de Rijksweg in Groningen maken Martin Tempel en Gert Schultinga van de gemeentelijke milieudienst een ronde door de winkel. Ze doen dit keer geen boodschappen, maar zijn op zoek naar de koelmeubelen. Met een meetlat en checklist in de aanslag onderwerpen zij de winkelruimte aan een grondige inspectie. Daarbij wordt niets over het hoofd gezien. Ook de liggende koeling, overigens zonder afdekking, die in het groente-eiland is geïntegreerd, moet eraan geloven.

De mannen van de milieudienst bezoeken deze supermarkt in het kader van 'Duurzaamste Stad Groningen'. Een ambitieus plan van de noordelijke gemeente die in 2025 niet alleen energieneutraal, maar ook de duurzaamste stad van Nederland wil zijn.

Een van de deelprojecten richt zich specifiek op energiebesparing bij alle 47 supermarkten binnen de gemeentegrenzen. In Nederland is dit niet het eerste initiatief op dit vlak. Eerder voerden de Dienst Milieu- &

Bouwtoezicht in Amsterdam (zie HandHaving nummer 1, 2009), de Milieudienst IJmond en de Milieudienst Zuidoost Utrecht soortgelijke projecten uit. „Voordat we begonnen, hebben we eerst met hen om de tafel gezeten”, vertelt projectleider Petra Hof van de Milieudienst Groningen. „Zij houden zich al langer met dit onderwerp bezig en hebben al een aantal onderzoeken laten uitvoeren. Die ervaringen hebben wij meegenomen in ons projectplan. Van de Dienst Milieu- en Bouwtoezicht leerden we bijvoorbeeld dat het belangrijker is dát er een energiebesparende maatregel wordt uitgevoerd, dan de termijn waarbinnen dit gebeurt.”

Verdiepen

Een belangrijk punt in het Groningse projectplan is de grondhouding van de inspecteur. Hof: „Wij proberen de supermarkthouders zelf het belang van energiebesparing in te laten zien. Communicatie en voorlichting zijn twee speerpunten in onze aanpak. Vanaf het eerste moment hebben we de bedrijfsleiders en de filiaalhouder bij dit project betrokken. Zij weten nu precies wat we willen en wat ze van ons kunnen verwachten.” In de maanden juni en juli maakten de inspecteurs een eerste ronde langs de supermarkten. „Wij hebben elk filiaal apart gevraagd om een overzicht van hun energieverbruik aan te leveren. Grootverbruikers – meer dan 200.000 kWh en 75.000 kubieke meter gas – verzochten wij om een energiebesparingsonderzoek uit te voeren en aan de hand daarvan een plan van aanpak op te stellen”, zegt Hof. „Daarin staat beschreven welke maatregelen een supermarkt wil nemen en binnen welke termijn. Het is erg belangrijk dat iedereen zelf een voorstel indient, want dan verdiept een ondernemers zich ook echt in de materie.”

Voor de medewerkers van de milieudienst betekent de hulpvaardige aanpak dat zij bedrijven op een andere manier moeten benaderen dan zij gewend zijn. „Voorheen handhaafden we toch vrij traditioneel”, verklaart Hof. „De betrokken handhavers hebben daarom allemaal een training gekregen die ze helpt om dit project met succes uit te voeren. Tijdens de gesprekken met de filiaalhouders moeten ze een gelijkwaardige gesprekspartner kunnen zijn. Dan kom je al snel professioneler over, dus daar moeten we in investeren. Onze handhavers moeten alleen wel beseffen dat ze het nooit beter kunnen weten dan een supermarkteigenaar of bedrijfsleider. Die weet namelijk donders goed wat er speelt en wat er mogelijk is in zijn zaak.”

Hakken in het zand

Voor deze mildere aanpak geldt wel een grens. Hof: „We willen stimulerend en adviserend te werk gaan. Maar als een hoofdkantoor of een ondernemer de hakken in het zand zet, dan moeten we handhavend optreden. Door de eerdere projecten is onze positie als bevoegd gezag een stuk sterker geworden. Er was voorheen nogal wat weerstand vanuit de supermarktbranche. In een aantal gevallen werd het pleit zelfs pas in de rechtszaal beslecht. Die uitspraken waren veelal in ons voordeel. We streven dezelfde energiebesparende maatregelen na, maar kunnen dat nu, in het uiterste geval, doen met een behoorlijke hoeveelheid jurisprudentie in ons hand.”

Het Activiteitenbesluit schrijft voor dat energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van minder dan vijf jaar verplicht mogen worden opgelegd [zie kader]. Hof: „Een contactschakelaar op de deur van een koelcel is een relatief kleine investering, maar zorgt wel voor een aanzienlijke

besparing. Nu gebeurt het nog te vaak dat een medewerker het licht vergeet uit te doen na gebruik. Met een dergelijke schakelaar kun je voorkomen dat een lamp de hele dag voor niets brand. Ondernemers hebben hier zelf financieel baat bij. Op jaarbasis kan de besparing aanzienlijk zijn. Zeker gezien het feit dat gas en elektriciteit met afstand de grootste kostenposten voor een supermarkt zijn.”

Intussen ronden Tempel en Schultinga hun controle van het Albert Heijn-filiaal af. Voormalig eigenaar Frits van der Heide voorziet hen van de broodnodige aanvullende informatie. Omdat hij al met pensioen is, is de dagelijkse leiding van deze en een nabijgelegen vestiging in handen van zijn zoons. Op hun verzoek staat Van der Heide de mannen van de milieudienst te woord, omdat hij al door zijn bestuurlijke ervaring al bekend is met dit onderwerp. In het verleden was hij bijvoorbeeld lange tijd voorzitter van de vereniging van Albert Heijn Franchisenemers, >>

Wettelijke achtergrond

Activiteitenbesluit – afdeling 2.6 – Energiebesparing

Artikel 2.15

1. Degene die de inrichting drijft neemt alle bekende energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van vijf jaar of minder of die een positieve netto contante waarde hebben bij een interne rentevoet van 15%.
2. Indien aannemelijk is dat niet wordt voldaan aan het eerste lid, kan het bevoegd gezag degene die de inrichting drijft waarvan het energieverbruik in enig kalenderjaar groter is dan 200.000 kilowatt uur aan elektriciteit of groter is dan 75.000 kubieke meter aardgasequivalenten aan brandstoffen, verplichten om binnen een door het bevoegd gezag te bepalen termijn, onderzoek te verrichten of te laten verrichten waaruit blijkt of aan het eerste lid wordt voldaan.
3. Indien uit het onderzoek, bedoeld in het tweede lid, blijkt dat niet wordt voldaan aan het eerste lid, neemt degene die de inrichting drijft de in het eerste lid bedoelde maatregelen binnen een door het bevoegd gezag te bepalen redelijke termijn.
4. Het eerste lid is niet van toepassing indien het energiegebruik in de inrichting in enig kalenderjaar kleiner is dan 50.000 kilowatt uur aan elektriciteit of kleiner is dan 25.000 kubieke meter aardgasequivalenten aan brandstoffen.

De verticale vriesmeubelen zijn in deze supermarkt reeds afgedekt. De horizontale meubelen nog niet.

die gezamenlijk ongeveer tweehonderd filialen in bezit hebben. Tegenwoordig geeft hij sturing aan het Overlegplatform Bedrijvenparken Groningen (OBG). „Ik wil de supermarkten graag gebruiken als voorbeeld voor andere ondernemingen”, vertelt Van der Heide. „Als voorzitter van het OBG kan ik andere bedrijven aansporen te bezuinigen op hun energieverbruik. Maar dan moeten wij dat zelf natuurlijk ook doen. Daarom maak ik graag tijd vrij voor dit overleg.” Met zijn checklist in de hand onderwerpt Schultinga in de tussentijd de verlichting aan een nadere inspectie. Met een klein elektronisch apparaatje controleert hij of de winkelverlichting hoogfrequent is of niet. „Dat zijn lampen die duurzamer zijn dan gloei- en halogeenlampen”, legt Schultinga uit. „Bovendien zijn ze een stuk zuiniger in gebruik. Op jaarbasis kan dat een besparing van wel twintig procent opleveren.”

Geen omzetverlies

Ook Van der Heide heeft nog geen dagafdekking op zijn verticale koelmeubelen. „Albert Heijn onderzoekt momenteel het effect van die maatregel. In negen supermarkten is dagafdekking aangebracht. De uitkomsten van dat onderzoek wachten mijn zonen en ik eerst even af. Alle inventaris is van de franchisenemer en daarmee zijn nieuwe investeringen voor eigen rekening. Deuren plaatsen

op alle koelmeubelen kost veel geld. Mocht blijken dat meerdere filialen hun koelmeubelen gaan afdekken, dan is het financieel gezien aantrekkelijk om de materialen gezamenlijk in te kopen. We staan er dus zeker voor open, maar proberen het wel praktisch te benaderen.” Dat afdekking een negatieve invloed heeft op de omzet, veegt Van der Heide resoluut van tafel. „Indertijd zeiden we precies hetzelfde over de dagafdekking op verticale vriesmeubelen. En inderdaad, de omzet liep in het begin eerst even terug. Maar nu weten onze klanten niet beter. Ons grootste probleem nu is dat klanten eerst de deur opentrekken en daarna pas nadenken over wat ze willen pakken. Dat kost ook een hoop extra energie.”

De invloed van de hoofdkantoren blijft doorslaggevend, beaamt Hof. „We kunnen de bedrijfsleiders en franchisenemers overtuigen van ons gelijk. Als supermarkten op concernniveau niet willen meewerken, belanden we toch in een impasse. Daarom hebben we het hele project ook bij de diverse directies aangekondigd.” In de praktijk blijkt volgens Hof dat veel ketens openstaan voor energiebesparing. „Bijna alle ketens hebben we op hoog niveau kunnen spreken. Denk aan Albert Heijn, Super de Boer, Aldi en Lidl. Maar ze gaan niet allemaal direct mee in onze voorstellen. Ze onderstrepen het belang van energiebesparing, maar verwijzen al snel naar eerder gemaakte afspraken. En daarin is de dagafdekking nog niet opgenomen.

InfoMil opent databank energiebesparende maatregelen

InfoMil heeft op haar website een vernieuwde databank met energiebesparende maatregelen gepubliceerd. Hierdoor is het voor het bevoegd gezag mogelijk om praktischer en efficiënter aandacht te besteden aan energiebesparing. Voor zestien branches zijn er pakketten beschikbaar, bestaande uit checklists en naslagwerken met de meest toegepaste energiebesparende maatregelen. Per branche gaat het om ongeveer dertig maatregelen. Voor kantoren, detailhandel, zorginstellingen en supermarkten is de informatie nu al beschikbaar. In de loop van dit jaar volgen pakketten op de website voor de horeca, opslag- en transportbedrijven, hotels, metaalbewerkende bedrijven, houtbewerkende bedrijven, autobranche, tankstations en koel- en vrieshuizen.

Meer info op www.infomil.nl/maatregelen

Tijdens hun controle zien de mannen van de Milieudienst Groningen niets over het hoofd.

Er wordt nu gewerkt aan een nieuw convenant. Maar op welke punten dit anders zal zijn, is nog niet duidelijk." Sommige ketens staan meer open voor de voorstellen van de milieudienst dan andere. „Er zijn directies die nu al beloven dat ze de nieuwe meerjarenafspraken op het gebied van energiebesparing zullen ondertekenen. Ongeacht de maatregelen die daarin worden opgenomen. Anderen vragen zich juist af waarom ook wij met een dergelijk project zijn begonnen, omdat ze zelf al het een en ander op dit vlak doen. Dat is ook wel zo, maar hun eigen initiatieven moeten wel resultaat opleveren. Ik hoop nog steeds dat deze branche dit thema zelf oppikt en ermee aan de slag gaat. Dat zou het mooiste zijn. Super de Boer heeft bijvoorbeeld al toegezegd een eigen energiebesparingplan op te stellen. Daarin verwerken zij maatregelen per filiaal. Deze keten wil zich echt als duurzaam profileren richting de consument. Maar ook Albert Heijn heeft een plan op concernniveau opgesteld. Dit geldt voor alle winkelformules, met uitzondering van de webwinkel. Dit besparingsplan wordt in oktober geactualiseerd. Daaruit blijkt wel dat ook de grootste keten hier serieus mee bezig is.”

Stofdeken

Tempel benadrukt dat ondernemers ook op tal van andere manieren energie kunnen besparen. Maatregelen

waarbij de investering aanzienlijk kleiner is. „Alle koelinstallaties hebben een condensor. Deze staat meestal op het dak en zuigt lucht aan via de onderkant. Gaandeweg blijven er pluïsjes, stof en ander vuil in het luchtfilter hangen. De stofdeken die hierdoor ontstaat, zorgt ervoor dat het vermogen van de condensor afneemt en het energieverbruik stijgt.” Van der Heide bekend direct dat het onderhoud van de condensor niet op orde is. Een snelle controle van Tempel, die via een kantelraam in de kantine het dak op is geklommen, bevestigt dit. „Om te voorkomen dat dit in de toekomst weer gebeurt, moet er eigenlijk een schoonmaakrooster worden gemaakt”, adviseert Tempel. „Dan weet je precies wanneer het tijd is om het luchtfilter schoon te borstelen.” Een andere mogelijkheid om snel energie te besparen is het aanbrengen van anticondensfolie op de binnenkant van de koelvitruinedeuren. „Dat zorgt voor een forse besparing, omdat verwarmde ruiten hierdoor overbodig worden. Bovendien heeft deze maatregel een relatief korte terugverdientijd en is het qua investering nog goed te bekostigen”, zegt Tempel. „Een bijkomstig voordeel is dat de ruiten helemaal niet meer beslaan, waardoor klanten de deur niet onnodig hoeven te openen.”

Hoewel nog niet bekend is op welke manier dit project een vervolg krijgt,

bekijkt Hof wel de mogelijkheden om uit te breiden. „Het monitoren van energieverbruik zou een mooie aanvulling kunnen zijn. Door continu te meten hoeveel gas en elektriciteit er wordt verbruikt, weet een ondernemer op welke momenten hij met een piek te maken heeft. Als dat duidelijk is, kan hij daarop inspelen. Een aantal bedrijven heeft hier al voorzichtig interesse in getoond, maar we hebben daar nog geen concrete afspraken over gemaakt. Ons huidige project is daarvoor wellicht nog iets te pril. Qua belasting is dit overigens een erg omvangrijk project. Ik kan me goed voorstellen dat kleinere gemeenten onvoldoende middelen hebben om soortgelijke initiatieven te ontplooiën. Hopelijk plaveien wij voor hen de weg en kunnen zij straks van onze ervaring profiteren. Zoals wij op onze beurt veel hebben geleerd van de Amsterdamse Dienst Milieu- en Bouwtoezicht en de milieudienst Zuidoost Utrecht.”

Nadere inlichtingen:

Petra Hof, milieudienst Groningen,
tel. 050 - 367 10 94,
p.hof@md.groningen.nl

Tekst & Foto's: Jeroen Reijke